

RADNI ODNOSI

1. Sva prava i obveze iz zaključenog ugovora o radu počinju se ispunjavati stvarnim obavljanjem posla.

Iz obrazloženja:

Imajući u vidu činjenične navode tužbe, kao i navode odgovora na tužbu tuženika, nespornim se može smatrati činjenica da tužitelj nije započeo s radom kod tuženika 23. studenog 2004. koji datum je kao dan otpočinjanja rada tužitelja naznačen u ugovoru o radu. Prema odredbi čl. 93., st. 3. Zakona o radu (dalje u tekstu: ZR) radnik ima pravo na naknadu plaće za vrijeme prekida rada do kojeg je došlo krivnjom poslodavca ili zbog drugih okolnosti za koje radnik nije odgovoran. Gramatičkim tumačenjem citirane odredbe može se zaključiti da pravo na naknadu plaće pripada radniku koji već obavlja poslove za poslodavca prema sklopljenom ugovoru o radu, koji zaključak potvrđuje i sadržaj st. 5. iste odredbe, kojim je utvrđeno da ako ovim ili drugim zakonom, drugim propisom, kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu nije drugačije određeno, radnik ima pravo na naknadu plaće u visini prosječne plaće isplaćene mu u prethodna tri mjeseca. U konkretnom slučaju nije sporno da tužitelj nije započeo s radom kod tuženika, iako je prema sadržaju ugovora o radu, koji je između stranaka sklopljen 23. studenoga 2004., istog dana trebao otpočeti s radom. Međutim, prema sadržaju odredbe čl. 13., st. 1. ZR-a, radni odnos zasniva se ugovorom o radu, koji je sklopljen kad su se ugovorne strane usuglasile o bitnim sastojcima ugovora, u skladu s odredbom čl. 26. Zakona o obveznim odnosima (dalje u tekstu: ZOO) u vezi sa čl. 10. ZR-a.

Bitni sastojci ugovora o radu propisani su odredbom čl. 17., st. 1., toč. 1. do 9. ZR-a. Među ostalim, ugovorom o radu mora se utvrditi i dan otpočinjanja rada (čl. 17., st. 1., toč. 4. ZR-a). Dakle, dan sklapanja ugovora o radu i dan otpočinjanja rada ne moraju se poklapati. Ugovorom o radu, u skladu s odredbom čl. 13., st. 1. ZR-a, zasniva se radni odnos, ali se prava i obveze iz tog ugovora počinju ispunjavati stvarnim obavljanjem rada. Dakle, iako ugovor o radu predstavlja konsenzualni ugovor koji nastaje sporazumom ugovornih strana o bitnim elementima ugovora, kada je i zasnovan radni odnos, prava i obveze iz tog ugovora počinju se ispunjavati tek stvarnim otpočinjanjem rada. U pogledu obveze poslodavca na isplatu plaće valja navesti da se u smislu odredbe čl. 90., st. 1. ZR-a plaća isplaćuje nakon obavljenog rada. Drugim riječima, plaća se isplaćuje unatrag, tj. nakon što je rad obavljen. Imajući u vidu činjenicu da tužitelj uopće nije otpočeo s radom kod tuženika iako je ugovorom o radu određeno da 23. studenoga 2004. započinje s radom, a s obzirom na sadržaj odredbe čl. 93., st. 3. ZR-a, za donošenje odluke o tužbenom zahtjevu tužitelja prvostupanjski sud je bio dužan raspraviti i ocijeniti je li u konkretnom slučaju moguća analogna primjena navedene odredbe. Naime, u konkretnom slučaju se očito ne radi o prekidu rada tužitelja kod poslodavca, budući da tužitelj nije niti započeo s radom, pa je bilo nužno utvrditi razloge zbog kojih tužitelj nije započeo s radom u vrijeme određeno ugovorom o radu. Nadalje, radniku pripada pravo na naknadu plaće za vrijeme prekida rada, u skladu s odredbom čl. 93., st. 3. ZR-a, ako je do prekida rada došlo krivnjom

poslodavca ili zbog drugih okolnosti za koje radnik nije odgovoran. Krivnja u smislu odredbe čl. 158. ZOO-a postoji kada je štetnik uzrokovao štetu namjerno ili nepažnjom. S obzirom na sadržaj činjeničnih navoda tužbe u kojima tužitelj navodi da mu tuženik nije osigurao posao, niti ga je zvao na posao, bilo je nužno utvrditi radi li se o krivnji poslodavca tuženika, odnosno da li tužitelj nije otpočeo s radom iz razloga koji se mogu pripisati krivnji tuženika, odnosno njegovoj namjeri ili nepažnji.

Županijski sud u Varaždinu, Gž-620/05-2 od 26.4.2005.

2. Učinak i plaća radnika ovise o sporazumu poslodavca, a ne o općoj uspješnosti poslovanja poslodavca.

Iz obrazloženja:

Razlog «lošeg poslovanja» na koji se upućuje ne može biti razlog za jednostranu izmjenu sporazuma o visini plaće. Prigovor da tužitelj nije radio «dovoljno i kvalitetno» te da je tuženik poslovnu godinu 1998. završio s gubitkom, nije odlučan jer u pisanom ugovoru o radu od 12. ožujka 1996. godine visina plaće nije vezana uz učinak tužitelja u radu. Vlastite navode o tome da je s tužiteljem dogovorila da radnik obavlja poslove manje složenosti od onih navedenih u ugovoru o radu (poslove skladištara), zbog čega bi mu pripadala i manja plaća, tuženik tijekom postupka nije dokazao ponajprije neodazivanjem na raspravu radi saslušanja stranaka, a pitanje eventualnih potraživanja tuženika prema tužitelju ne može se rješavati uskratkom plaće (čl. 87. Zakona o radu).

Županijski sud u Zagrebu, Gž-10/06 od 2.7.2006.

3. Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje o naknadi umjesto zakonite i pravilne sudske odluke.

Iz obrazloženja:

Podnositelj u ustavnoj tužbi navodi da je odlukom Ustavnog suda broj: U-III A-2380/2002 od 17. siječnja 2003. godine odbijena njegova ustavna tužba, podnesena u predmetu koji se pred Općinskim sudom u Slatini vodi pod brojem: P-1/02 (prije P-110/99), zbog nedonošenja odluke suda u razumnom roku. Ističe da mu je nakon

odluke Ustavnog suda, dana 29. siječnja 2004. godine, Županijski sud u Virovitici dostavio rješenje Gž-415/03-3 od 30. listopada 2003. godine iz kojega je nedvojbeno razvidno da se radnom sporu u navedenom predmetu pred Općinskim sudom u Slatini «ne vidi ni početak niti kraj». Nadalje, ističe da je u međuvremenu pokrenut stečajni postupak nad tuženikom u navedenom radnom sporu, a koji se vodi pred Trgovačkim sudom u Bjelovaru pod brojem: St-342/03.

Stavkom 2. članka 63. Ustavnog zakona propisano je da će Ustavni sud u odluci kojom usvaja ustavnu tužbu zbog nedonošenja akta u razumnom roku, iz stavka 1. kojom će taj sud meritorno odlučiti o pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela podnositelja, a stavkom 3. istog članka propisano je da će u odluci kojom usvaja ustavnu tužbu zbog nedonošenja akta u razumnom roku Ustavni sud odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegovog ustavnog prava koju je učinio kada o pravima i obvezama podnositelja ili o sumnji ili optužbi zbog njegovog kažnjivog djela nije odlučio u razumnom roku.

Tijekom ustavnosudskog postupka utvrđeno je da podnositelj ustavnom tužbom ne osporava pojedinačni akt u smislu članka 62., stavka 1. Ustavnog zakona, niti traži pokretanje ustavnosudskog postupka temeljem članka 63., stavka 1. Ustavnog zakona, već od Ustavnog suda traži da mu dosudi odgovarajuću naknadu umjesto sudske odluke u radnom sporu.

Budući da Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje o zahtjevu sadržanom u ustavnoj tužbi, na temelju odredbe članka 72. Ustavnog zakona, riješeno je kao u izreci.

Ustavni sud Republike Hrvatske, broj: U-III A-317/2004. od 14.10.2004.

4. Kumuliranje otpremnine zbog odlaska u mirovinu nije moguće na temelju Granskog kolektivnog ugovora i na temelju akata poslodavca.

Iz obrazloženja:

Među strankama nije sporno da je dana 8. travnja 2002. godine zaključen Sporazum o prestanku ugovora o radu s danom 30. travnja 2002. zbog odlaska tužiteljice u mirovinu, a na

temelju kojeg se sporazuma tuženik obvezao tužiteljici isplatiti poticajnu otpremninu, s time da se isplatom te otpremnine isključuje pravo na isplatu otpremnine zbog odlaska u mirovinu prema aktima tuženika (čl. 5. Sporazuma) te da se potpisom Sporazuma stranke odriču eventualnih međusobnih potraživanja (čl. 6. Sporazuma).

Također nije sporno da je tuženik isplatio tužiteljici poticajnu otpremninu u iznosu od 82.480,00 kn, a nesporna je i visina otpremnine prema Granskom kolektivnom ugovoru (dalje u tekstu: GKU) u utuženom iznosu.

Prvostupanjski sud prihvaća tužbeni zahtjev pozivajući se na odredbu čl. 118., st. 1. i 2. Zakona o radu (N.N., br. 38/95., 54/95., 65/95., 102/98. i 17/01. – dalje u tekstu: ZR), prema kojoj radnik kojem poslodavac otkazuje ugovor o radu ima pravo na otpremninu koja dopijeva u trenutku prestanka ugovora o radu, pa budući da je radni odnos prema Sporazumu prestao 30. travnja 2002., to sud smatra da se tužitelj nije mogao odreći prava na otpremninu prije dospelosti te zaključuje da je Sporazum o prestanku ugovora o radu djelomično ništav (toč. 5. i 6. Sporazuma) sukladno odredbi čl. 103. Zakona o obveznim odnosima (N.N., br. 53/91., 73/91., 111/93., 3/94., 107/95., 7/96., 91/96. i 112/99. – dalje u tekstu: ZOO), pa da stoga

tužiteljici pripada pravo na isplatu redovne otpremnine na temelju odredbe čl. 57. GKU.

Pravno stajalište da se tužiteljica nije mogla odreći prava na otpremninu predviđenu odredbom čl. 57. tada važećeg GKU u ovoj pravnoj stvari je pogrešno.

Naime, osnovano tuženik ističe da je tužiteljici ugovor o radu prestao na temelju Sporazuma (čl. 103., toč. 5. ZR-a).

Budući da je u ovom slučaju tužiteljica potpisala Sporazum o prestanku ugovora o radu zbog odlaska u mirovinu uz isplatu poticajne otpremnine, s time da poticajna otpremnina isključuje pravo na isplatu otpremnine zbog odlaska u mirovinu prema aktima tuženika i kada joj je poticajna otpremnina i isplaćena, to prema stajalištu ovog Suda tužiteljica nema pravo na daljnju otpremninu na temelju GKU jer je isplatom poticajne otpremnine ostvarila svoje pravo na otpremninu zbog odlaska u mirovinu. Osim toga, valja istaknuti da tužiteljica niti ne dovodi u pitanje činjenicu da je ugovor o radu prestao na temelju Sporazuma, dakle nije prestao na temelju otkaza, pa je utoliko pozivanje na odredbe čl. 118. ZR-a irelevantno.

Županijski sud u Zagrebu, Gž-1556/05 od 17.1.2006.; Gž 1034/05. od 20.4.2006.

*mr. sc. Rihard Gliha, dipl. iur.
Zagreb*